den, ved en tvingende Lov, at sikkre Fæsteforholdets Afløsning, eller den, ved Udvikling af de bestaaende Fæstelovgivninger, at sikkre den ene Part mod den andens Overgreb. Her tales bestandigt om Eierens Ret; her tales bestandigt om det formeentlige Indgreb i, hvad der skyldes ham; men, seer man da ikke, at den anden Part, den store, vigtige, talrige Deel af Landets Befolkning ganske vist ogsaa fortjener og tilkommer et saadant Hensyn, idetmindste ligesaa alvorligt som det, der skjænkes Eieren? Den ærede Minister har vidløftigt søgt at modbevise, at der fandt en virkelig Overeensstemmelse, en virkelig Lighed Sted mellem, hvad der her i Landet er foregaaet med Hensyn til det ubestemte Hoveries Fastsættelse og Afløsning og de her omhandlede Fæsteafgifter. Men jeg maa dog tillade mig at gjenkalde i den ærede Forsamlings Erindring, om ikke for det Første disse Hoveriydelser netop i Grunden paa den Tid indbefattede al den Afgift, Eieren fik af Stedet, om det ikke, naar man nøie trænger ind i Historien til den Tid, i de allerfleste Tilfælde forholdt sig saaledes, at de øvrige Afgifter hartad opslugtes af de mange middelbare og umiddelbare Understøttelser og Byrder, Eieren maatte overtage for Fæsteren? Men man betragte dette, som man vil; — at det var en Afgift af Stedet, maa dog staae fast, og etablerede Lovgivningen ikke, og blev det ikke gjort fuldkomment gjældende netop i den Commission, hvorfra disse Lovgivninger udsprang, at Staten var berettiget og forpligtet til at ordne, til at regulere disse Afgifter blandt Andet saaledes, at Afgiften af Gaarden, som den ærede Minister udtrykte sig, blev en saadan, at Gaarden kunde taale det? Nu vil jeg dog spørge, er den ene Afgifts Fastsættelse eller Regulering ikke ligesaa forsvarlig, ligesaa nødvendig, som den andens? Jeg troer ikke, at det skal lykkes den ærede Minister at overbevise Nogen, der ikke forud er hildet, om, at der virkelig er Forskjel i Statens Berettigelse til at behandle og bestemme disse Afgifter, hvad enten man tænker sig dem i Form af Arbeidsydelser eller af Korn- eller Pengeydelser. Jeg for min Deel vil imidlertid blive staaende ved det Forslag, som jeg har havt den Ære at indbringe, og, maatte det ikke kunne vinde Majoritet i denne Forsamling i dette Øieblik, da vil jeg ansee det for min Pligt, det allersnareste skee kan, at fremkomme med det paany. Jeg er forvisset om, at jeg derved tjener mit Fædrelands rolige og sunde Udvikling.

Indenrigsministeren: Det forholder sig ganske rigtigt, som den ærede Taler har yttret, at jeg har udtalt mig paa samme Maade og betragtet dette Forhold paa samme Maade, hvorpaa jeg nu betragter det, for længere Tid tilbage; men jeg troer ikke, at de Grunde, som jeg den Tid udtalte, bleve paa nogen Maade gjendrevne; de fandt ogsaa Bifald i de daværende Provindstalstænder. Naar den ærede Taler yttrede, at det tidligere var en almindelig Mening mellem de Lovkyndige, at Jorddrotten ikke kunde betinge sig af Fæsteren saa megen Landgilde, som han derom kunde komme overeens med denne, saa maa jeg dertil bemærke, at de Jurister, som udtalte denne Mening, tilføiede, at i Praxis forholder det sig ganske anderledes, og at det altsaa ikke har været den virkelig gjældende Mening. Man vil blandt Andet ogsaa see, at Stampe var af en ganske anden Mening, og denne fortjener vistnok ligesaa megen Vægt som de andre. Men det er forresten en meget ligegyldig Sag med Hensyn til det Standpunct, hvorpaa Forholdene nu staae; thi, om der ogsaa tidligere har hvilet den Indskrænkning paa vedkommende Eier, at han ikke kunde betinge sig uden en vis bestemt Landgilde, saa er det udtrykkeligt ophævet ved Forordningen af 15de Juni 1792 med Hensyn til det Gods, der er udskiftet af Fællesskabet og, da nu saagodtsom alt Fælledsskab er afskaffet, saa er den factiske Tilstand upaatvivleligt den, at Jorddrot og Fæster som frie Mænd kunne forene sig om Landgilden, og Spørgsmaalet om, hvorvidt det er en Afvigelse fra den ældre Ret eller ikke, kan derfor være aldeles ligegyldigt. Ligesaa klart er det, at en Eier efter Lovgivningen har Ret til at sælge sin Gaard, naar den bliver fæsteledig, hvad enten det er ved et Dødsfald eller ved Overeenskomst med den nuværende Fæster, til den Første den Bedste. At han virkelig er eiendomsberettiget med visse Indskrænkninger i Brugen,